delse af den samme købekraft for alle tjenestemænd, uanset tjenestested.

Konstaterer Rådet, at der er indtruffet en væsentlig ændring i leveomkostningerne, er det i henhold til vedtægtens artikel 65, stk. 2, forpligtet til at drage konsekvenserne heraf og tilpasse justeringskoefficienterne.

Rådet har ikke noget skøn med hensyn til, om det er nødvendigt at indføre en særlig justeringskoefficient for et bestemt tjenestested, når det er blevet fastslået, at leveomkostningerne dér er væsentligt højere end i den pågældende hovedstad. Navnlig kan forpligtelsen til at indføre en sådan justeringskoefficient ikke afhænge af, om et større eller mindre antal tjenestemænd eller øvrige ansatte ved Fællesskaberne gør tjeneste det pågældende sted, og det strider mod vedtægtens bestemmelser, såfremt institutionerne opretholder en praksis, hvorefter der fastsættes en numerisk grænse, således at der i tilfælde af et mindre antal tjenestemænd eller øvrige ansatte ikke bør indføres en særlig justeringskoefficient. En anvendelse af en numerisk grænse medfører således i strid med ligebehandlingsprincippet en forskelsbehandling af vedkommende tjenestemænd og øvrige ansatte, hvis samlede antal er lavere end den fastsatte grænse, i forhold til de af deres kollegaer, som gør tjeneste i den pågældende hovedstad. Det følger ligeledes af ligebehandlingsprincippet, at en sådan justeringskoefficient må tillægges tilbagevirkende gyldighed fra det tidspunkt, hvor der er blevet konstateret en væsentlig forskel med hensyn til leveomkostningerne på det pågældende tjenestested i forhold til oplysningerne vedrørende hovedstaden.

RETSMØDERAPPORT
i sag C-301/90 *

I — Faktiske omstændigheder

1. Artikel 64, stk. 1, i tjenestemandsvedtægten (herefter benævnt »vedtægten«) indeholder følgende bestemmelse:

»Tjenestemandens vederlag, udtrykt i belgiske francs, skal efter fradrag af det beløb, der tilbageholdes i henhold til denne vedtægt eller gennemførelsesforordninger til denne, korrigeres med en koefficient, der er over, under eller lig med 100%, afhængig af de forskellige tjenestesteders levevilkår.«

Vedtægtens artikel 65, stk. 2, indeholder følgende bestemmelse:

»I tilfælde af en væsentlig ændring i leveomkostningerne træffer Rådet ... inden for en frist på højst to måneder afgørelse om til-

* Processprog: fransk.

pasning af justeringskoefficienten, og eventuelt om dette skal ske med tilbagevirkende kraft.«

2. Afsnit II, punkt 1.1, i bilaget til Rådets afgørelse 81/1061/Euratom, EKSF, EØF af 15. december 1981 om ændring af metoden for tilpasning af vederlagene til tjenestemænd og øvrige ansatte i Fællesskaberne (EFT L 386, s. 6) indeholder følgende bestemmelser:

»De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor udarbejder i samarbejde med medlemsstaternes nationale kontorer de fælles indekser, der gør det muligt at måle udviklingen i de prisstigninger, som rammer Fællesskabets tjenestemænd på de forskellige tjenestesteder og således at ajourføre de geografiske korrektionskoefficienter i vedtægtens artikel 64.

Hvert femte år undersøger De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor i samarbejde med medlemsstaternes statistiske kontorer, om forholdet mellem justeringskoefficienterne giver et korrekt billede af købekraftækvivalenserne mellem de vederlag, der udbetales til det personale, som gør tjeneste i medlemsstaternes hovedstæder.

Der foretages en sådan undersøgelse på de øvrige tjenestesteder, når objektive faktorer viser, at der er risiko for væsentlige fordrejninger i forhold til de data, som er indsamlet i den pågældende medlemsstats hovedstad.«

3. Ved Rådets forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 3295/88 af 24. oktober 1988 om korrigering af de justeringskoefficienter, hvormed vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber korrigeres i Danmark, Tyskland, Grækenland, Spanien, Frankrig, Irland, Italien, Nederlandene, Det Forenede Kongerige og Portugal (EFT L 293, s. 5), blev der indført særlige justeringskoefficienter for Berlin og Culham. En række tjenestemænd i Kommissionen, der var tjenstgørende i München, indgav administrative klager med forlangende om, at deres lønsedler blev annulleret, for så vidt der ikke var sket nogen tilpasning for München, som der ikke gjaldt nogen justeringskoefficient for. Klagerne blev afvist af Kommissionen med den begrundelse, at man i München, hvor der var 16 tjenstgørende tjenestemænd og øvrige ansatte, ikke nåede op på det antal på 50 tjenestemænd, som ville være tilstrækkeligt til at begrunde, at der blev fastsat en særlig justeringskoefficient ud over den for hovedstaden gældende. Senere anlagde flere af de nævnte tjenestemænd sag for Retten i Første Instans (jf. dom af 17.10.1990, sag T-134/89, Hettrich mod Kommissionen, Sml. II, s. 565, og sag T-22/90, Brambilla mod Kommissionen, slettet 1.4.1992, ikke trykt i Samlingen), hvorved de anfægtede, at der ikke var blevet fastsat nogen særlig justeringskoefficient for München.

4. I juni 1989 fremlagde Kommissionen et forslag til en rådsforordning om korrigering af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber med virkning fra den 1. juli 1988 og om tilpasning af justeringskoefficienterne for disse vederlag og pensioner med virkning fra den 1. januar 1989 samt om fastsættelse (med tilbagevirkende gyldighed fra

den 1.1.1988) af en særlig justeringskoefficient for München. Rådet udstedte herefter forordning (EØF, Euratom, EKSF) nr. 2187/89 af 18. juli 1989 om korrigering af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber med virkning fra den 1. juli 1988 og om tilpasning af justeringskoefficienterne for vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber med virkning fra den 1. januar 1989 (EFT L 209, s. 1), men traf herved ingen beslutning vedrørende spørgsmålet om en særlig justeringskoefficient for München. Rådet fastsatte heller ikke nogen sådan særlig koefficient i sin forordning (EØF, Euratom, EKSF) nr. 3728/89 af 11. december 1989 om tilpasning af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber samt af justeringskoefficienterne for disse vederlag og pensioner (EFT L 364, s. 1).

5. I en skrivelse af 21. december 1989 til Rådet henviste Kommissionen på ny til de forhold, der efter dens opfattelse på afgørende vis talte for, at der blev fastsat en særlig justeringskoefficient for München. Kommissionen nævnte i skrivelsen dels den betydelige forskel i leveomkostningerne i München i forhold til leveomkostningerne i hovedstaden, som fremgik af resultaterne af en prisundersøgelse, der var blevet gennemført af De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor i samarbejde med Statistisches Bundesamt (nærmere bestemt en forskel på 8%), dels, at der måtte antages at være et tilstrækkeligt stort antal tjenestemænd og øvrige ansatte, som gjorde tjeneste i München (16 personer), hvortil burde lægges de omkring 100 lærere ved Europaskolen i München (idet der efter disses lønningsvilkår for lærerne ved Europaskolerne gælder den samme justeringskoefficient som den, der finder anvendelse på EF-tjenestemænd, som gør tjeneste det pågældende sted).

6. Den 22. juni 1990 forelagde Kommissionen Rådet endnu et forslag, hvorefter der skulle gennemføres en korrigering på 0,6% af lønsatserne og en tilpasning af justeringskoefficienterne samt ske en fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for München. På grundlag af dette forslag udstedte Rådet forordning (Euratom, EKSF, EØF) nr. 2258/90 af 27. juli 1990 om korrigering af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber og om tilpasning af justeringskoefficienterne for vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber (EFT L 204, s. 1).

7. Ved denne forordning blev tjenestemændenes lønsatser korrigeret med virkning fra den 1. juli 1989, og justeringskoefficienterne for en række lande tilpasset. I modstrid med Kommissionens forslag blev der ikke fastsat nogen justeringskoefficient for vederlagene til tjenestemænd og øvrige ansatte ved De Europæiske Fællesskaber, der gør tjeneste i München.

II — Skriftlig forhandling

8. Kommissionens stævning i sagen blev registreret på Domstolens Justitskontor den 3. oktober 1990.

9. Den skriftlige forhandling er forløbet forskriftsmæssigt. På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

III — Parternes påstande

10. Sagsøgeren, *Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber*, har nedlagt følgende påstande:

— Annullation af Rådets forordning nr. 2258/90 af 27. juli 1990, for så vidt der ikke herved er blevet fastsat en særlig justeringskoefficient for München.

— Det foreskrives om nødvendigt, at den pågældende forordnings bestemmelser fortsat skal have retsvirkning, indtil der efter dommen i sagen er blevet udstedt en ny forordning.

11. Sagsøgte, *Rådet for De Europæiske Fællesskaber*, har nedlagt følgende påstand:

— Rådet frifindes for den af Kommissionen i sagen nedlagte påstand om annullation af Rådets beslutning om ikke at fastsætte en særlig justeringskoefficient for vederlagene til EF-tjenestemænd, der gør tjeneste i München.

IV — Parternes anbringender og argumenter

Formaliteten

12. *Rådet* har, hvad angår sagens formalitet, henholdt sig til Domstolens skøn. Det eneste spørgsmål, som Domstolen bør forelægges til afgørelse, er beslutningen om ikke at følge Kommissionens forslag om fastsættelse af en justeringskoefficient for München. Rådet fik i juni 1990 forelagt *to* forslag, hvoraf det ene drejede sig om en korrigering af tjenestemændenes vederlag og pensioner og om tilpasning af en række justeringskoefficienter, mens det andet vedrørte en fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for München, et forslag, der oprindelig blev fremsat i 1989. I første omgang var forholdet det, at det for Rådet den 22. juni 1990 forelagte forslag var et enkelt forslag til en forordning, der omfattede tre spørgsmål, nemlig en korrigering af vederlagene, en tilpasning af en række justeringskoefficienter og en fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for München. Da Rådet ikke kunne forventes at tilslutte sig sidstnævnte forslag, og på baggrund af det flertal, der tegnede sig i Rådet med hensyn til de to første spørgsmål, indvilligede Kommissionen herefter i at opdele det forslag, der den 22. juni 1990 var et enkelt forslag, i to, med de betydelige konsekvenser dette havde i relation til bestemmelserne i Traktatens artikel 48 og 149. Rådet vedtog således forslaget om korrigering af vederlagene og om tilpasning af en række justeringskoefficienter og forkastede forslaget om fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for München. Det er kun sidstnævnte beslutning, men ikke Rådets forordning nr. 2258/90, som Domstolen vil skulle efterprøve lovligheden af.

13. *Kommissionen* har anført, at der ved drøftelsen af forslaget af 22. juni 1990 i De Faste Repræsentanters Komité ikke var enstemmighed for at ændre forslaget, således at det ikke længere omfattede spørgsmålet om fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for München. Kommissionen indvilligede på denne baggrund i at foretage en opdeling mellem henholdsvis den tredje problemstilling i sit forslag og de to første problemstillinger, dog således at hele dens op-

rindelige forslag skulle drøftes på én gang, hvilket skete under Rådets 1423. samling (budget) den 27. juli 1990.

Ved det af Rådet anførte om, hvilken retsakt eller beslutning tvisten vedrører, ses der bort fra, at genstanden for tvisten ikke desto mindre er Rådets manglende beslutning om at fastsætte en særlig justeringskoefficient for München. Kommissionen er af den opfattelse, at den må anfægte lovligheden af forordning nr. 2258/90 ved Domstolen, for så vidt der — i modstrid med Kommissionens forslag af 22. juni 1990 — ikke herved blev fastsat nogen særlig justeringskoefficient for München. Det nærmere forløb af drøftelserne i Rådet om forslaget af 22. juni 1990 er i denne forbindelse uden relevans.

Realiteten

14. *Kommissionen* har indledningsvis gjort gældende, at den omstændighed, at Berlin blev hovedstad i Forbundsrepublikken Tyskland i oktober 1990, ikke ændrer genstanden for tvisten, der drejer sig om vilkårene for fastsættelsen af særlige justeringskoefficienter for visse tjenestesteder i tilfælde, hvor leveomkostningerne dér ændrer sig i højere grad end leveomkostningerne i hovedstaden i den pågældende medlemsstat.

15. Til støtte for sin påstand har Kommissionen fremsat fire anbringender, hvorved det gøres gældende, at der er sket en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 64, af begrundelsespligten, af regler, som Rådet selv har opstillet for sin virksomhed, og af det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling.

16. Ved sit første anbringende har Kommissionen under henvisning til en række domme fra Domstolen (domme af 15.12.1982, sag 158/79, Roumengous Carpentier mod Kommissionen, Sml. s. 4379, sag 543/79, Birke mod Kommissionen, Sml. s. 4425, forenede sager 532/79, 534/79, 567/79, 600/79, 618/79 og 660/79, Amesz m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 4465, sag 737/79, Battaglia mod Kommissionen, Sml. s. 4497, dom af 28.6.1988, sag 7/87, Kommissionen mod Rådet, Sml. s. 3401, og af 4.2.1982, sag 817/79, Buyl mod Kommissionen, Sml. s. 245) gjort gældende, at to betingelser begge skal være opfyldt for, at der skal fastsættes en særlig justeringskoefficient for et andet tjenestested i Fællesskabet end den pågældende hovedstad. For det første forudsættes det a), at et tilstrækkeligt stort antal tjenestemænd eller øvrige ansatte ved Fællesskabet er tjenstgørende det pågældende sted, og for det andet b) kræves det, at det af objektive faktorer fremgår, at der er risiko for væsentlige fordrejninger i forhold til de data vedrørende leveomkostninger, som er indsamlet i den pågældende medlemsstats hovedstad.

17. Med hensyn til den anden af de nævnte betingelser hersker der i denne forbindelse ingen tvivl, da der er blevet konstateret en forskel på 8 procentpoint. Lignende forhold har da også for nylig begrundet en fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for Culham, hvor tjenestemænd og øvrige ansatte gør tjeneste, ved JET-projektet, tillige med lærere ved den pågældende Europaskole, idet der her var blevet konstateret en forskel på 3,9 procentpoint i leveomkostningerne i forhold til hovedstaden. Det samme var tilfældet for Berlin, hvor Det Europæiske Center for Udvikling af Erhvervsuddannelse er beliggende, og hvor Kommissionen har et kontor. Der kunne her konstateres en forskel på 9,7 procentpoint. Endvidere fremgår det af de ovenfor nævnte domme, at en forskel på mere end 2,76% for Ispra's vedkommende blev anset for tilstrækkelig til at begrunde en fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for provinsen Varese.

18. Hvad angår den første af de omtalte betingelser er begrebet »et tilstrækkeligt stort antal tjenestemænd og øvrige ansatte« kvantitativt ubestemt og efterlader en skønsmargen.

Det må antages, at Rådet har overskredet sine skønsmæssige beføjelser, da det uden at angive nogen begrundelse herfor afviste at følge Kommissionens forslag af 22. juni 1990. Det må følge af en afvejning mellem hensynet til, at en tjenestemand har en individuel ret, uanset tjenestestedet, til et vederlag, der repræsenterer den samme købekraft som andre tjenestemænds vederlag, og hensynet til god forvaltningsskik (det forhold, om der foreligger statistiske oplysninger, de med gennemførelse af undersøgelser forbundne omkostninger), at der herved er tale om en snæver skønsmargen.

Hvad angår Ispra antog Domstolen, at et antal på flere hundrede tjenestemænd og øvrige ansatte, sammenholdt med en forskel på 2,76%, var tilstrækkeligt stor. Tilsvarende blev der for Culham, hvor 185 tjenestemænd og øvrige ansatte er tjenstgørende, fastsat en justeringskoefficient ved en forskel på 3,9%. En forskel på 9,7% blev af Rådet anset for tilstrækkelig til, at der burde fastsættes en særlig justeringskoefficient for 66 tjenestemænd, som gjorde tjeneste i Berlin. For hovedstædernes vedkommende er antallet af tjenstgørende tjenestemænd og øvrige ansatte ikke blevet anset for afgørende (København (37), Madrid (28), Lissabon (17) og Athen (15)), idet de pågældende justeringskoefficienter er blevet fastsat på grundlag af forbrugsmønsteret hos en befolkningsgruppe med indkomster, der svarer til, hvad der gælder tjenestemænd ved De Europæiske Fællesskaber. For så vidt angår de hovedstæder i medlemsstaterne og i tredjelande, hvor antallet af tjenstgørende tjenestemænd er meget lille, har det altid været nødvendigt at inddrage forbrugsmønsteret hos en befolkningsgruppe med indkomster, der svarer til EF-tjenestemænds.

Den omstændighed, at Kommissionen tog hensyn til lærerne ved Europaskolen i München og til medarbejderne ved Den Europæiske Patentmyndighed, er kun udtryk for et supplerende element, der er indgået i vurderingen, og som ikke kan rejse tvivl om relevansen af de statistiske data i form af stikprøver, der er blevet anvendt. Lægges dette ikke til grund, er det ensbetydende med manglende tiltro til de undersøgelser, der er gennemført vedrørende tjenestesteder med et lille antal tjenstgørende medarbejdere. Under alle omstændigheder må kriterierne vedrørende væsentlige forskelle i leveomkostningerne og vedrørende antallet af tjenestemænd ses i sammenhæng med det kriterium, hvorefter der skal være et tilstrækkeligt stort antal personer, som berøres. I denne forbindelse begrunder en væsentlig forskel i købekraften en særlig justeringskoefficient for en stab af tjenestemænd og øvrige ansatte på mindre end 50 personer, når koefficienten vil finde anvendelse på mindst 50 personer (som f.eks. lærere ved en Europaskole, som justeringskoefficienten efter de for dem gældende lønningsvilkår vil finde anvendelse på), og der foreligger oplysninger, som gør det muligt at måle den pågældende forskel i købekraft. Endvidere gælder det, at et større antal tjenestemænd eller øvrige ansatte — selv i tilfælde af en mere begrænset forskel i købekraft — kan begrunde, at der fastsættes en særlig justeringskoefficient (dette var tilfældet for så vidt angår Ispra og Culham).

19. Kommissionens forslag om fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for München blev fremsat under hensyntagen til i

første række de 16 EF-tjenestemænd, der gør tjeneste i München, og derefter de allerede foreliggende statistiske oplysninger (en forskel på 8% i leveomkostningerne i henholdsvis München og Bonn). Endelig blev der taget hensyn til dels de omkring 100 lærere ved Europaskolen, som en sådan særlig justeringskoefficient ville finde anvendelse på, dels medarbejderne ved Den Europæiske Patentmyndighed, der med hensyn til forbrug måtte sammenlignes med EF-tjenestemænd, og som allerede opnåede en kompensation for de højere leveomkostninger i München.

Kommissionen erkender, at den i første omgang anlagde en forkert vurdering for så vidt angår München, da den antog, at der med hensyn til det relevante antal på 50 kun skulle regnes med tjenestemænd og øvrige ansatte i Fællesskaberne. Kommissionen er af den opfattelse, at det overordnede princip om ligebehandling af tjenestemænd med hensyn til købekraft, uanset tjenestestedet, for München's vedkommende bør trænge igennem, idet der ikke længere foreligger problemer af administrativ og statistisk art. Da der er en betydelig forskel (8%) mellem den købekraft, som henholdsvis tjenestemænd i München og tjenestemænd og øvrige ansatte i hovedstaden har, bør der i overensstemmelse med vedtægtens artikel 64 fastsættes en særlig justeringskoefficient for München. Rådets beslutning er således retsstridig, for så vidt der ikke herved er lagt større vægt på kravene i henhold til artikel 64 end på de administrative og statistiske vanskeligheder, som er af meget begrænset art. Det var udtryk for en korrekt fortolkning af vedtægtens artikel 64, da Kommissionen foreslog Rådet, at der blev fastsat en særlig justeringskoefficient for München, og Rådet har tilsidesat vedtægtens artikel 64 ved ikke at følge dette forslag.

20. Til støtte for det andet anbringende, nemlig at der er sket en tilsidesættelse af begrundelsespligten, har Kommissionen gjort gældende, at der ikke af drøftelsen i Rådet fremgik noget, som kunne berettige, at Rådet undlod at følge Kommissionens begrundelse. Rådet har truffet afgørelse uden at angive årsagerne til, at det ikke fulgte den af Kommissionen angivne begrundelse. Rådet burde have begrundet sin beslutning om at forkaste Kommissionens forslag.

21. Til støtte for sit tredje anbringende, nemlig at Rådet har tilsidesat de regler, som det selv har opstillet for sin virksomhed, har Kommissionen anført, *at* Rådet har fastlagt en praksis med hensyn til bestemmelsen af, hvorvidt der foreligger objektive faktorer, hvoraf det fremgår, at der er risiko for væsentlige fordrejninger i forhold til de data, som er indsamlet i den pågældende medlemsstats hovedstad, *og at* Rådet kun kan fravige denne praksis, såfremt det angiver en nærmere begrundelse herfor. Dette er ikke sket her.

22. Hvad angår det fjerde anbringende, nemlig at der er sket en tilsidesættelse af det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling, har Kommissionen gjort gældende, at det fremgår af Domstolens praksis (dom af 6.10.1982, sag 59/81, Kommissionen mod Rådet, Sml. s. 3329, og af 28.6.1988, sag 7/87, jf. ovenfor), at grundlaget for vedtægtens artikel 64 er et princip om ligebehandling, som har til formål at sikre, at alle tjenestemænd råder over den samme købekraft, uanset tjenestestedet. Det følger heraf, at Rådet ved at afvise at fastsætte en særlig justeringskoefficient for München, selv om det af undersøgelser gennemført af EF's Statistiske Kontor i samarbejde med de tyske myndigheder fremgår, at der er betydelige forskelle med hensyn til leveomkostningerne i henholdsvis München og hovedstaden, ved den anfægtede forordning har tilsidesat ligebehandlingsprincippet.

Dette princip indebærer, at Rådet bør lade den nye justeringskoefficient gælde fra den 1. januar 1988, idet de statistiske undersøgelser stammer fra slutningen af 1987.

23. Afslutningsvis har Kommissionen for det tilfælde, at den får medhold i sin annullationspåstand, gjort gældende, at Domstolen for at forhindre, at en del af retsgrundlaget for lønudbetalingerne midlertidigt falder bort, bør træffe bestemmelse om, at retsvirkningerne af den annullerede forordning skal stå ved magt, indtil Rådet har truffet de foranstaltninger til opfyldelse af dommen, som det er forpligtet til.

24. *Rådet* har anført, at problemet i sagen er, under hvilke omstændigheder der skal fastsættes særlige justeringskoefficienter i forhold til justeringskoefficienterne for medlemsstaternes hovedstæder.

25. Hvad angår anbringendet om, at der er sket en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 64, har Rådet i lighed med Kommissionen gjort gældende, at de betingelser, som skal være opfyldt for, at der skal fastsættes en justeringskoefficient for et andet tjenestested i Fællesskabet end den pågældende hovedstad, ifølge Domstolens praksis (jf. domme af 15.12.1982, sag 158/79, jf. ovenfor, sag 543/79, jf. ovenfor, forenede sager 532/79, 534/79, 567/79, 600/79, 618/79 og 660/79, jf. ovenfor, og sag 737/79, jf. ovenfor) er følgende:

— Et tilstrækkeligt stort antal tjenestemænd eller øvrige ansatte ved Fællesskabet skal gøre tjeneste det pågældende sted.

— Det skal af objektive faktorer fremgå, at der er risiko for væsentlige fordrejninger i forhold til de data vedrørende leveomkostningerne, som er indsamlet i den pågældende medlemsstats hovedstad.

26. Disse kriterier var fuldt ud opfyldt, da der blev fastsat særlige justeringskoefficienter for Culham, Berlin og Varese. Ved sin bedømmelse af, hvorvidt kravene var opfyldt, fulgte Rådet som led i sine skønsmæssige beføjelser med hensyn til betingelsen om et »tilstrækkeligt stort antal« tjenestemænd Kommissionens opfattelse og lagde til grund, at der var et tilstrækkeligt stort antal personer, såfremt mindst 50 tjenestemænd eller øvrige ansatte gjorde tjeneste det pågældende sted. Denne administrative praksis fra Rådets side er — forudsat en sådan overhovedet foreligger — i realiteten baseret på den af Kommissionen forfægtede opfattelse, nemlig at der skal være mindst et bestemt antal tjenestemænd og øvrige ansatte ved Fællesskaberne, for at det er muligt for De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor at foretage de relevante og fornødne statistiske vurderinger og bestemme en eventuel særlig justeringskoefficients størrelse.

For så vidt angår München valgte Kommissionen uden tilstrækkelig og overbevisende begrundelse at fravige det princip, der hidtil var blevet fulgt. Dette er udtryk for en ny holdning fra Kommissionens side. I første omgang afslog Kommissionen således ansøgningerne og klagerne fra tjenestemænd i München med den begrundelse, at grundlaget for en statistisk undersøgelse ville være for spinkelt, medmindre der var et tilstrækkeligt stort antal tjenstgørende tjenestemænd på stedet, og at et antal på 50 i denne forbindelse måtte være et minimum. Efter at en række tjenestemænd havde anlagt sag ved Retten i Første Instans, ændrede Kom-

missionen opfattelse og forelagde i juni 1989 et forslag for Rådet om, at der blev fastsat en særlig justeringskoefficient for München. De vurderingselementer, som Kommissionen har henvist til til støtte for sit forslag om fastsættelse af en særlig justeringskoefficient for München, er ikke tilstrækkelige til, at Rådet retligt ikke kunne vælge andre løsninger end at tilslutte sig Kommissionens forslag.

27. Rådet finder det tvivlsomt, om der kan tages hensyn til medarbejderne ved Den Europæiske Patentmyndighed, ikke mindst når henses til, at den af Kommissionen over for Rådet angivne begrundelse ikke længere henviser til disse medarbejdere. Under alle omstændigheder kan hverken disse medarbejdere eller lærerne ved Europaskolen i München inddrages i forbindelse med kriteriet om, at antallet af personer skal være tilstrækkeligt stort, idet de pågældende ikke er EF-tjenestemænd. Vedtægtens artikel 64 og 65 og afgørelse 81/1061 omhandler kun tjenestemænd og øvrige ansatte ved Fællesskaberne. Et antal på 16 EF-tjenestemænd kunne ikke anses for tilstrækkeligt stort til, at det var muligt at gennemføre en statistisk undersøgelse på et grundlag, som ikke var for spinkelt, såfremt forholdet ikke havde været det, at Kommissionen — i modsætning til praksis og de pågældende bestemmelsers ordlyd — udvidede den persongruppe, der blev inddraget, til også at omfatte personer, der ikke er tjenestemænd eller øvrige ansatte ved Fællesskaberne. Under disse omstændigheder kunne Rådet ikke følge den begrundelse, som Kommissionen herved angav.

28. Hvad angår anbringendet om, at der er sket en tilsidesættelse af begrundelsespligten, har Rådet gjort gældende, at det »kunne være fristende at vende argumentet om«. Det påhviler i første række Kommissionen at angive en tilstrækkelig begrundelse for sit forslag om at fravige den etablerede praksis, og Rådet havde ikke nogen pligt til at begrunde, hvorfor det var uenig med Kommissionen.

29. For så vidt angår anbringendet om, at der er sket en tilsidesættelse af det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling, har Rådet anført, at det deler Kommissionens opfattelse, hvorefter vedtægtens artikel 64 er baseret på et princip om ligebehandling af EF-tjenestemænd for så vidt angår en sikring af den samme købekraft, uanset tjenestestedet. Der består ikke nogen forpligtelse til at fastsætte en særlig justeringskoefficient, såfremt én af de to tidligere nævnte betingelser (væsentlig fordrejning og et tilstrækkeligt stort antal tjenestemænd) ikke er opfyldt. For München gælder det, at betingelsen om, at der skal være et tilstrækkeligt stort antal tjenestemænd, ikke er opfyldt, hvorfor Rådet ikke i sagen har tilsidesat det almindelige princip om forbud mod forskelsbehandling.

30. Endelig har Rådet under henvisning til sine bemærkninger vedrørende sagens formalitet gjort gældende, at der ikke bør gives Kommissionen medhold i dens påstand om, at forordningens retsvirkninger i tilfælde af en dom om annullation skal stå ved magt, indtil Rådet har truffet de nødvendige foranstaltninger til at opfylde Domstolens dom. Såfremt der afsiges dom om annullation, vil denne kun angå Rådets beslutning om ikke at give sin tilslutning til, at der blev fastsat en justeringskoefficient for München. En annullation vil derfor ikke berøre selve forordning nr. 2258/90.

G. F. Mancini
Refererende dommer